

عنوان درس: دستور تاریخی زبان فارسی (رشتهٔ زبانهای باستانی ایران) ۲ واحد نظری

نام مدرس: سید احمد رضا قائم‌مقامی

ارزیابی: امتحان پایان نیمسال (۵۰ درصد)، ارزیابی مستمر در طی درس (۳۰ درصد)، تحقیق کلاسی (۲۰ درصد)

اهداف درس: شناخت تحولات عمده در صرف و نحو زبان فارسی از فارسی باستان تا قرن هفتم هجری

موضوعات درس: کارکردهای نحوی حالت‌های دستوری در فارسی باستان، از بین رفتن این حالت‌ها در فارسی میانه و تبعات نحوی و صرفی آن؛ ترتیب اجزای کلام (*word order*) در فارسی باستان و تحولات بعدی آن؛ بررسی صرفی (مورفولوژیک) افعال از نظر ساخت ماده‌های ماضی و مضارع، شناسه‌های صرفی، وجوه افعال، زمانهای افعال، نمود افعال و تحولات آنها؛ واژه‌سازی در فارسی باستان و فارسی میانه و فارسی دری.

منابع کلی: ابوالقاسمی، محسن، دستور تاریخی زبان فارسی، تهران، سمت (چاپ‌های متعدد).

اشمیت، رودیگر (ویراستار)، راهنمای زبانهای ایرانی، ترجمهٔ حسن رضایی و دیگران، ۲ جلد، تهران، ققنوس.

خانلری، پرویز، تاریخ زبان فارسی، ۳ جلد (چاپ‌های مختلف: بنیاد فرهنگ ایران / فردوس / نشر نو).

Windfuhr, G. (ed.), *The Iranian Languages*, Routledge, 2009.

تقویم آموزشی	
کلیات و معرفی منابع جنبی	جلسهٔ اول
ساخت صرفی فعل، وجوه فعل، باب/جهت فعل، نمود فعل در فارسی باستان (و اوستایی)	جلسهٔ دوم
تحول ماده‌های ماضی و مضارع در فارسی میانه و علل تاریخی آن	جلسهٔ سوم
به وجود آمدن افعال ترکیبی (<i>periphrastic</i>) در فارسی باستان (و اوستایی) و تحولات آنها در فارسی میانه و دری	جلسهٔ چهارم
به وجود آمدن ساخت معروف به ارگاتیو در فارسی باستان (و اوستایی و سنسکریت) و تحول آن در فارسی میانه و دری	جلسهٔ پنجم
کارکردهای نحوی حالت‌های صرفی-نحوی (<i>cases</i>) در فارسی باستان (و اوستایی)	جلسهٔ ششم
تحول حالت‌ها در فارسی میانه و تبعات نحوی آن	جلسهٔ هفتم
ترتیب اجزای کلام در اوستایی	جلسهٔ هشتم
ترتیب اجزای کلام در فارسی باستان	جلسهٔ نهم
ترتیب اجزای کلام در فارسی میانه (ترتیب صفت و موصوف، مضاف و مضاف الیه، عدد و معدود و ...)	جلسهٔ دهم
کاربرد حروف اضافهٔ پیشین و پسین و مضاعف و تحولات آنها از فارسی باستان تا فارسی دری	جلسهٔ یازدهم
وجوه فعل در فارسی میانه و دری و تحولات صوری و معنایی آنها	جلسهٔ دوازدهم
قیدها و ادوات در فارسی باستان و تحولات آنها در فارسی میانه و جایگاه آنها در ترتیب اجزای کلام	جلسهٔ سیزدهم
ضمای شخصی و غیر شخصی و صفات اشاره و مبهم و درجات صفت و تحولات آنها از فارسی باستان تا فارسی دری	جلسهٔ چهاردهم
مرور کلی مسائل و پاسخ به مسائل جدید احتمالی	جلسهٔ پانزدهم
	جلسه شانزدهم